

Vlaams
Parlement

stuk **1192** (2010-2011) – Nr. 4
ingediend op 27 januari 2012 (2011-2012)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van mevrouw Katrien Schryvers, de heer Tom Dehaene
en mevrouw Vera Jans

over pleegzorg in Vlaanderen

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid
uitgebracht door de dames Marijke Dillen en Else De Wachter

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Tom Dehaene.

Vaste leden:

de heer Tom Dehaene, de dames Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borgh;
de dames Mia De Vits, Else De Wachter;
de dames Lies Jans, Helga Stevens;
mevrouw Ulla Werbrouck;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de dames Sonja Claes, Griet Coppé, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
de dames Gerda Van Steenberge, Linda Vissers, de heer Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Stukken in het dossier:

- 1192** (2010-2011) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving
– Nr. 2: Advies van het Kinderrechtencommissariaat
– Nr. 3: Verslag over hoorzittingen

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid besprak de conceptnota voor nieuwe regelgeving over pleegzorg in Vlaanderen op dinsdag 11 oktober 2011 en woensdag 11 januari 2012. Tussenin vonden drie hoorzittingen plaats. Het verslag van die hoorzittingen is terug te vinden in *Parl. St.* Vl. Parl. 2010-11, nr. 1192/3.

1. Toelichting door mevrouw Katrien Schryvers

Mevrouw *Katrien Schryvers* wil met deze conceptnota het debat over de organisatie van de pleegzorg op gang brengen. Het belang van pleegzorg als hulpverleningsvorm wordt algemeen onderschreven. Daarnaast is iedereen het erover eens dat pleegzorg binnen de hulpverlening een prominenter rol zou moeten spelen omdat opgroeien in het eigen gezin of in een pleeggezin geborgenheid garandeert. In zijn beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2009-2014 (*Parl. St.* Vl. Parl. 2009-10, nr. 191/1) schuift minister Vandeuren pleegzorg naar voren als eerste te onderzoeken hulpverleningsvorm voor kinderen tot zes jaar.

Pleegzorg kampt evenwel met een aantal (organisatorische) problemen waardoor deze hulpverleningsvorm er niet in slaagt haar rol naar behoren te vervullen. In de conceptnota worden enkele, maar zeker niet alle, problemen opgesomd. Een aantal elementen valt onder de bevoegdheid van de federale overheid, wat niet betekent dat vanuit het Vlaams Parlement niet kan worden aangedrongen op een oplossing. De algemene conclusie luidt dat Vlaanderen een nieuwe decretale basis nodig heeft om pleegzorg te organiseren.

Pleegzorg wordt in meerdere sectoren als hulpverleningsvorm aangeboden. Omdat dit tot specifieke problemen leidt, dringen de indieners van de conceptnota aan op onderlinge afstemming. Het is immers de bedoeling te komen tot een intersectoraal decreet. Deze aanpak garandeert een sterkere positie van pleegzorg binnen het totale zorgaanbod.

Vervolgens somt mevrouw Katrien Schryvers een aantal aandachtspunten op waarover ze van gedachten wil wisselen. Gezien het belang dat gehecht wordt aan pleegzorg, zijn voldoende pleegouders absoluut noodzakelijk. Het is in dit verband opvallend dat het aantal bestandspleegzorgers afneemt. Het experiment in de provincie Limburg toont aan dat het mogelijk is meer mensen ervan te overtuigen zich te engageren om pleegzorg aan te bieden. Pleegzorg moet beter bekend worden gemaakt. Ook de rekrutering van pleegzorgers moet beter.

Aangezien pleegzorg naar voren wordt geschoven als eerste te onderzoeken hulpverleningsvorm voor kinderen tot zes jaar, wordt in de conceptnota voorgesteld om verwijzers te verplichten te motiveren waarom ze van dit principe afwijken.

De toegankelijkheid van pleegzorg verhogen veronderstelt meer pleeggezinnen. Een belangrijke vraag is hoe pleegzorgbegeleiders daartoe kunnen bijdragen. De selectie van en controle op pleegzorgers moet eenvormiger verlopen, net zoals de screening van de context van de pleegzorgers. Tegelijk mag de procedure geschikte kandidaten niet afschrikken. De conceptnota wil de toezichtmechanismen kritisch doorlichten.

In de Commissie Jeugdzorg is meermaals gewezen op de moeilijke combinatie van pleegzorg met andere hulpverleningsvormen. Mevrouw Katrien Schryvers wil een overzicht van alle problemen om tot oplossingen te komen.

Crisispleegzorg verdient een afzonderlijke plaats. Screening en procedures beletten vaak snel ingrijpen. Het zal zaak zijn een goed evenwicht te vinden tussen snel ingrijpen en zekerheid over het pleeggezin waarin het kind terechtkomt.

De psychiatrische gezinsverpleging neemt weliswaar een afzonderlijke plaats in, maar wordt toch onder de loep genomen omdat het de bedoeling is tot een intersectoraal decreet te komen.

Het statuut van de pleegouders is een federale aangelegenheid. In de Kamer zijn enkele wetsvoorstellen ingediend. Vanuit het Vlaams Parlement kan duidelijk worden gemaakt dat een statuut absoluut noodzakelijk is. Als Vlaanderen werk maakt van een nieuw intersectoraal decreet, zal de roep naar een statuut nog sterker weerklinken.

Er zijn in Vlaanderen 24 erkende pleegzorgdiensten. Ze verschillen onder elkaar in omvang. In Limburg loopt een project om tot een provinciale organisatie te komen. De indieners van de conceptnota zijn ervan overtuigd dat schaalvergroting aangewezen is. Schaalvergroting zal leiden tot eenvormigheid, maar ook tot meer professionaliteit, efficiëntie en kwaliteit. De indieners zijn zich tegelijk bewust van de hindernissen. Het zal zaak zijn te komen tot een minimale en een maximale schaalgrootte om tot de best mogelijke organisatie van de pleegzorg te komen.

Een ander belangrijk discussiepunt is de financiële ondersteuning van de pleegzorg. Pleegzorgers zijn in de eerste plaats geëngageerde vrijwilligers die niet uit financiële overwegingen handelen. Desondanks is een goede financiële ondersteuning nodig zodat (bijzondere) uitgaven als gevolg van pleegzorg gedekt worden. Kinderopvangkosten van pleegkinderen die nog niet naar school gaan, zijn een groot obstakel dat omzeild moet worden. Daarnaast is het zo dat de studie- of schooltoelage van pleegkinderen berekend worden op basis van het inkomen van de pleegouders. Veel pleegkinderen krijgen daardoor geen toelage, terwijl ze die wel zouden krijgen op basis van het inkomen van hun natuurlijke ouders.

Nazorg is zowel voor pleegkinderen als pleegouders heel belangrijk. In het intersectorale decreet moet nazorg als taak toegewezen worden aan de pleegzorgdiensten.

2. Bespreking

Mevrouw *Katrien Schryvers* zegt dat aangepaste oplossingen nodig zijn voor iedereen die niet het geluk heeft in een harmonieus gezin op te groeien. Die aangepaste oplossing kan diverse hulpverleningsvormen aannemen. Een van die vormen is pleegzorg. Een pleegkind of pleeggast verblijft in de geborgenheid van een pleeggezin, dat een vrijwillig engagement aangaat.

De conceptnota bevat een niet-exhaustieve analyse van de pleegzorg en van de problemen waarmee pleegzorg, pleegkinderen, pleeggasten, pleegouders en de diensten voor pleegzorg kampen. Deze analyse is tijdens de hoorzittingen voorgelegd aan diverse betrokkenen, die van die gelegenheid gebruik hebben gemaakt om nog andere problemen aan te kaarten en om oplossingen te suggereren. Het is overduidelijk dat een nieuw decreet dringend nodig is. Het is aan het Vlaams Parlement om werk te maken van een omvattend en ruim voorstel van decreet, dat mede op basis van de hoorzittingen oplossingen aanreikt.

Vervolgens somt mevrouw *Katrien Schryvers* een aantal krachtlijnen van het toekomstige voorstel van decreet op. De diverse types van pleegzorg vallen allemaal onder een ander agentschap. Aangezien die diverse types een aantal kenmerken delen, is het aangewezen de verschillende vormen in één decreet samen te brengen, met respect voor eigenheid en specificiteit van elke pleegzorgvorm.

Pleegzorg wordt voorbereid en begeleid door 24 pleegzorgdiensten, die op verschillende wijze werken en verschillen qua omvang. Ook het aantal pleegzorgplaatsingen, het aantal begeleidingen en het werkingsgebied verschilt telkens. De noodzakelijke schaalvergroting moet bijdragen tot meer deskundigheid, betere rekrutering en dito matching. Een duidelijke taakomschrijving is cruciaal, met aandacht voor vroegere betrokkenheid en nazorg. Voorts zijn goede selectie en gegevensuitwisseling onontbeerlijk.

Minister Vandeuren beschouwt pleegzorg als eerste te onderzoeken hulpverleningsvorm voor kinderen tot zes jaar. Het Kinderrechtencommissariaat heeft het over de tweede te onderzoeken hulpverleningsvorm. In de praktijk wordt pleegzorg niet altijd in overweging genomen wanneer (jonge) kinderen uit huis moeten worden geplaatst. Er is de weerstand van de natuurlijke ouders die pleegzorg als bedreigend ervaren. De kosten van kinderopvang beperken het aantal pleegouders dat heel jonge kinderen wil opvangen. Een belangrijke vraag die in dit verband werd opgeworpen, is waarom men zich beperkt tot kinderen tot zes jaar.

Bij pleegzorg moet het belang van het kind steeds vooropstaan. Voor elk kind moet de beste oplossing en het meest aangewezen pleeggezin gezocht worden. Het Kinderrechtencommissariaat wijst terecht op de andere kinderen binnen het pleeggezin. Zo dient men zich af te vragen of het in het belang van het kind is om vanaf dertien jaar jaarlijks de maatregel te laten herbevestigen door de jeugdrechtbank. Deze vraag opent de discussie over de elementaire tijdelijkheid van pleegzorg.

Voor elke pleegzorgvorm gelden andere leeftijdsnormen. Een betere stroomlijning in het belang van pleegkind of pleeggast is aangewezen. Achttien jaar worden mag voor pleegkind en pleegouder geen cesuur zijn.

Mevrouw Katrien Schryvers zegt afrondend dat pleegzorg beter georganiseerd moet worden. Pleegzorg moet meer worden aangeboden. Het moet op maat en flexibel georganiseerd kunnen worden in het belang van het kind. De relationele continuïteit en veiligheid van het kind zijn het belangrijkste, en daar moet het toekomstige decreet toe bijdragen.

Mevrouw *Vera Van der Borgh*t zegt dat de indieners van de conceptnota werk willen maken van een intersectorale dienst voor pleegzorg, waarvan psychiatrische pleegzorg wordt afgescheiden. Het Vlaams Welzijnsverbond vraagt om een uitzondering te maken voor pleegzorg van volwassen personen met een handicap. In de bijzondere jeugdzorg is het Vlaams Welzijnsverbond bezorgd over de link met andere dienstverleningsvormen. De integrale jeugdhulp neigt immers naar flexibele trajecten.

De spreekster kan zich vinden in het beginsel van pleegzorg als eerste te onderzoeken hulpverleningsvorm voor kinderen tot zes jaar, maar benadrukt dat pleegzorg niet voor elk kind de beste oplossing is. Sommige kinderen zijn zodanig beschadigd dat ze een professionele omkadering nodig hebben. Elk kind jonger dan zes jaar moet een beroep kunnen doen op de hulpverlening die het beste is aangepast aan zijn/haar situatie. Pleegzorg mag de eerste te onderzoeken hulpverleningsvorm zijn, maar mag enkel worden toegepast bij kinderen voor wie het ook de meest geschikte hulpverlening is.

De conceptnota suggereert een motiveringsplicht wanneer wordt afgeweken van dit principe. Mevrouw Vera Van der Borgh vestigt de aandacht op de realiteit dat er een gebrek is aan pleeggezinnen. Een motiveringsplicht is enkel zinvol bij voldoende aanbod.

Pleegzorg is goedkoper dan andere hulpverleningsvormen en opvangmogelijkheden. Dit belangrijke element mag niet de drijvende kracht zijn achter de wens om meer kinderen in pleeggezinnen op te vangen.

De conceptnota wil meer pleeggezinnen aantrekken, wat volgens de spreekster een nobele doelstelling is. De conceptnota verwijst naar een aantal landen waar vaker gebruik wordt gemaakt van pleegzorg, maar merkt gelukkig ook op dat het succes van pleegzorg in bijvoorbeeld Zweden mede het gevolg is van de versnipperde en weinig uitgebouwde hulpverlening in dat land. Wellicht geldt hetzelfde voor Vlaanderen. Pleegzorg heeft de voorbije jaren aan belang gewonnen door het tekort aan residentiële plaatsen en door de verschuiving van 60 percent bestandspleegzorg en 40 percent netwerkpleegzorg naar 60 percent netwerkpleegzorg en 40 percent bestandspleegzorg.

Mevrouw Vera Van der Borgh t vindt de verdere uitbouw van pleegzorg zowel eerbaar als wenselijk, maar pleit tegelijk voor realisme. De maatschappij evolueert naar meer alleenstaanden met kinderen, minder stabiele gezinnen, en meer druk om (langer) te werken en overuren te presteren. Daarnaast wil de vermaatschappelijking van de zorg veel meer een beroep doen op de familie om ouderen en personen met een handicap bij te staan. Ze wijst in dit verband ook op de onkostenvergoeding.

In de conceptnota wordt de vraag gesteld of pleegzorg rechtstreeks toegankelijk moet worden. Voor ouders die beseffen dat hun kind beter tijdelijk elders anders kan verblijven, is het positief dat ze zelf om pleegzorg kunnen vragen. Voor hen is het goed dat een oplossing wordt gevonden zonder optreden van een toewijzend orgaan. Daartegenover staat het beperkte aanbod in de bijzondere jeugdzorg, de sector van personen met een handicap en de psychiatrische sector, waardoor het risico op nog grotere tekorten stijgt. Daarnaast staan heel wat ouders weigerachtig om hun kind toe te vertrouwen aan een ander gezin. De één-op-éénrelatie wordt als heel bedreigend ervaren. De spreker benadrukt dat deze afweging met de nodige zorg gemaakt moet worden. Daarnaast is het zo dat de meeste rechtstreeks toegankelijke pleegplaatsen na verloop van tijd verplicht worden omdat de pleegkinderen niet meer naar hun eigen milieu terugkunnen.

De conceptnota wil pleegzorg combineerbaar maken met andere zorgvormen. De spreker is verrast door het pleidooi voor een tijdelijke en beperkte combinatie met complementaire werkvormen, en wil zo ruim mogelijk denken. Pleegkinderen kampen soms met problemen waartegen een pleeggezin niet gewapend is. Professionele begeleiding is dan nodig. Het commissielid pleit voor een langdurige combinatie van pleeggezin met heel wat ambulante zorgvormen. Natuurlijke ouders van kinderen met problemen kunnen rekenen op professionele ondersteuning. Een pleegkind heeft een stabiele thuisomgeving nodig met voldoende draagkracht om de ondersteuning thuis waar te maken. Het probleem is dat binnen de integrale jeugdhulp nog niet veel meer is gebeurd dan het definiëren van modules.

De indieners van de conceptnota willen een eenvormig selectiemechanisme voor heel Vlaanderen. Gezien de ambitie om van pleegzorg de eerste te onderzoeken hulpverleningsvorm voor kinderen tot zes jaar te maken, is dat een logische doelstelling. De realiteit is wel dat 60 percent van de pleegplaatsingen netwerkpleegplaatsingen zijn. Familieleden nemen verantwoordelijkheid op voor een kind uit hun familie. Het gaat vaak om beslissingen die op korte termijn genomen moeten worden. Familieleden beslissen verantwoordelijkheid te nemen om erger te voorkomen. De spreker vraagt zich af hoe realistisch het is om netwerkpleegouders te screenen gezien het tekort aan pleeggezinnen.

De conceptnota verduidelijkt niet wat moet gebeuren met kandidaat-pleegouders die geweigerd worden. In de praktijk verwijzen diensten geweigerde kandidaat-pleegouders door naar een andere dienst. Veel weigeringen zijn immers het gevolg van het feit dat kandidaat-pleegouders zich niet goed voelen bij de manier waarop een bepaalde dienst werkt. Die diensten beseffen dat deze kandidaat-pleegouders perfect kunnen functioneren binnen een dienst die op een andere manier werkt. De vraag die rijst is of dat nog mogelijk is wanneer met één provinciaal georganiseerd onderzoeks- en selectieteam wordt gewerkt.

Volgens mevrouw Vera Van der Borgh t is het veel zinvoller om te zoeken naar mogelijkheden om netwerkpleegouders beter te ondersteunen. De conceptnota wil pleegouders versterken in hun opvoedkundige opdracht door ze te laten ondersteunen door 'peers'. De spreker benadrukt dat pleegzorg combineerbaar maken met andere zorgvormen ook ondersteunend werkt. De professionele zorg kan – zeker voor netwerkpleegouders – voor bijkomend soelaas zorgen.

Het is het lid niet duidelijk of de conceptnota pleit voor één regeling voor alle sectoren zodat zaken als vergoeding, selectie en ondersteuning overal gelijk zijn. Psychiatrische

pleegzorg werkt op basis van het ziekenhuisstatuut en is bijgevolg levenslang. De andere pleegzorgtypes hebben tot doel de terugkeer naar het thuismilieu mogelijk te maken. Het ziekenhuisstatuut garandeert de onmiddellijke toegang tot gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg aan een voorkeurtarief. Er kan evenwel geen gebruik worden gemaakt van de eerstelijnsdiensten van de geestelijke gezondheidszorg, wat in tegenspraak is met de beweging naar meer ambulante behandelingen in het kader van artikel 107 van de Ziekenhuiswet. Mevrouw Vera Van der Borgh t roept de indieners op hun ambities kenbaar te maken. Ze wijst op het standpunt van LUCAS (Centrum voor zorgonderzoek en consultancy van de KU Leuven) om het ziekenhuisstatuut los te laten. Gezien de op til staande communautarisering van een aantal bevoegdheden, zal Vlaanderen zijn verantwoordelijkheid moeten nemen.

De rechtspositie van de pleegzorger is een federale bevoegdheid. Mevrouw Vera Van der Borgh t schaart zich achter het voornemen om het federale niveau op te roepen werk te maken van een statuut. De spreekster benadrukt voorts dat pleegouders behoefte hebben aan pleegzorgverlof. Ze vraagt zich evenwel af of de regionale overheid de kosten daarvoor mag afwentelen op de federale overheid. Als de Vlaamse overheid pleegzorgverlof belangrijk vindt, moet ze dat zelf financieren.

In de conceptnota is sprake van één pleegzorgdienst per provincie, wat bij mevrouw Vera Van der Borgh t een aantal vragen oproept. Zal de provinciale dienst alle pleegzorgtypes omvatten? Zullen alle diensten onder die ene dienst vallen, die de subsidies zal ontvangen en verdelen? Hoe zullen de huidige diensten vertegenwoordigd zijn in de provinciale diensten? De spreekster is voorstander van schaalvergroting van onderen uit, door de overheid een aantal normen te laten opleggen.

Door medewerkers gedurende een aantal uren af te vaardigen, wordt een provinciale structuur gecreëerd die instaat voor het onderzoek van aanvragen, voor de selectie van ouders en kinderen, en voor de matching. Mevrouw Vera Van der Borgh t is van oordeel dat deze scheiding nefast is voor de pleegplaatsing. Wanneer een pleegplaatsing verkeerd loopt, wordt de selecteur ter verantwoording geroepen door de begeleider. De argumenten van de selecteur zijn voor de begeleider belangrijk om de pleegplaatsing voort te zetten. Het Vlaams Welzijnsverbond vraagt onderzoek naar alternatieven omdat veel diensten over de provinciegrenzen heen werken. Een fusie opleggen is geen optie voor dergelijke diensten. Ze zijn voorstander van het faciliteren en stimuleren van samenwerking op het vlak van selectie, werving en matching. Tegelijk kunnen afspraken gemaakt worden over de gewenste differentiatie binnen een regio. Voor het Vlaams Welzijnsverbond hoeven de regio's niet overeen te stemmen met de provincies.

Vervolgens zoomt mevrouw Vera Van der Borgh t in op een aantal belangrijke items die tijdens de hoorzitting naar voren werden geschoven. Ze gaat eerst in op de definitie van pleegzorg, waarbij ze de vraag stelt of de steungezinnen opgenomen moeten worden in het toekomstige decreet. Eventueel kan een ander kader gecreëerd worden omdat bij steungezinnen geen sprake is van uithuisplaatsing, een essentieel kenmerk van pleegzorg.

Professor Vanderfaeillie hecht minder belang aan tijdelijkheid en de terugkeer naar de ouders. Het hoofddoel is voor hem een stabiele opvoedingssituatie, bij de ouders in het geval van perspectiefzoekende pleegzorg of bij de pleegouders in het geval van perspectiefbiedende pleegzorg. Mevrouw Vera Van der Borgh t kan zich daarachter scharen omdat heel wat kinderen niet meer terugkunnen naar hun natuurlijke ouders. Daarnaast moet het belang van het kind altijd primeren op het belang van andere partijen. Pleegzorg is volgens haar een vorm van hulpverlening waarbij een of meerdere pleegzorgers onder begeleiding van een daartoe erkende dienst voor pleegzorg en tegen vergoeding, voor een (of meerdere) pleegkind(eren) of -gast(en) een stabiele opvoedingssituatie biedt of helpt te realiseren. Essentieel daarbij is dat bij perspectiefzoekende pleegzorg de begeleiding

van de natuurlijke gezinnen een centrale plaats krijgt. Wie voor de begeleiding instaat, moet worden uitgemaakt. Ouders laten begeleiden door diensten voor gezinszorg kan de spreekster niet steunen. Pleegkinderen moeten hun pleegouders volledig kunnen vertrouwen.

Een andere belangrijke vraag is welke plaats volwassen pleeggasten krijgen. Het is voor mevrouw Vera Van der Borght duidelijk dat het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) er geen voorstander van is om volwassen personen met een handicap op te nemen in het decreet. Het VAPH biedt volwassen pleeggasten woonzorg aan. De regie door de persoon met een handicap is determinerend. Om die redenen pleit mevrouw Vera Van der Borght ervoor volwassen personen met een handicap uit het decreet te laten. De interesse van de psychiatrische pleegzorg om opgenomen te worden in het decreet is groter, mits voor een specifieke regeling wordt gezorgd. Dat lijkt de spreekster een verdedigbare optie.

Open Vld is niet tegen het voornemen om pleegzorg te beschouwen als eerste te onderzoeken hulpverleningsvorm voor kinderen tot zes jaar, mits daarbij rekening wordt gehouden met het kind zelf. Professor Vanderfaeillie pleit in tegenstelling tot de indieners van de conceptnota voor indicatiecriteria. Mevrouw Vera Van der Borght wil daarom beginnen met een lijst van criteria die aangeven dat een pleegplaatsing niet wenselijk is.

Een kind ontwikkelt het sterkst in zijn eerste vijf levensjaren, maar vooral de eerste drie levensjaren zijn cruciaal. Een mislukte pleegplaatsing is daarom heel schadelijk voor een kind. Geregeld wisselen van primaire verzorger door overplaatsing, verstoort de manier waarop een kind zijn hechtingscapaciteit ontwikkelt. Het is belangrijk dat pleegzorg niet wordt gebruikt als op voorhand duidelijk is dat dit geen goede oplossing is voor het kind. Al geeft de spreekster toe dat het uitzonderlijk moeilijk is om tegenindicaties te omschrijven.

Voor de overgang van perspectiefzoekende naar perspectiefbiedende pleegzorg, wil de spreekster een maximumperiode en tussentijdse evaluaties invoeren. Kinderen die onzeker zijn over de duur van hun verblijf in een pleeggezin, zullen zich minder vlot hechten. De gewenste duur varieert van zes maanden tot een jaar, waarbij sommigen pleiten voor een eenmalige verlenging. Voor mevrouw Vera Van der Borght is het duidelijk dat deze periode zo kort mogelijk moet zijn. Ze verwijst in dat verband naar de opmerkingen over de jaarlijkse herbevestiging van pleegplaatsingen van +13-jarigen. Zij is voorstander van een beslissing die geldt tot de meerderjarigheid mits niets erop wijst dat het voortzetten van de pleegzorg ingaat tegen het belang van het kind.

Iedereen is het eens over de behoefte aan afspraken over de gewenste schaalgrootte van de pleegzorgdiensten. Over de provinciale grenzen is er geen eensgezindheid. Open Vld wil een schaalgrootte opleggen (minimumaantal plaatsingen per jaar) zodat elke dienst zelf kan nagaan hoe het die gewenste schaalgrootte kan realiseren. Mevrouw Vera Van der Borght wijst ook op het belang van een divers aanbod. Eén dienst per provincie kan dat wellicht niet garanderen waardoor pleegouders niet langer van dienst kunnen veranderen. Ook zonder provinciale norm kunnen diensten beslissen een aantal taken samen uit te voeren. Matching en begeleiding mogen niet gescheiden worden.

De pleegouders vragen terecht een dienst waarop zeven dagen op zeven en 24 uur op 24 een beroep kan worden gedaan bij een crisissituatie. Inspraak van pleegzorgers, jongeren horen en beslissingen nemen in het belang van jongeren verdienen meer aandacht dan in de conceptnota. Beslissingen om de zorgsituatie te wijzigen moeten in het belang van het kind zijn.

Veel sprekers willen pleegzorg door één departement laten aansturen. Om tot uniforme regels en intersectorale diensten te komen is dat volgens de spreekster inderdaad wenselijk.

Ze wijst evenwel op de afwijking voor de geestelijke gezondheidszorg en op de link met het VAPH.

De heer *Bart Caron* zegt dat de conceptnota op een goed moment komt en somt een aantal redenen op waarom werk moet worden gemaakt van nieuwe regels. De diversiteit aan pleegzorgvormen noopt tot een aangepaste regelgeving. Daarnaast moet een aantal randvoorwaarden in harmonie gebracht worden. De spreker benadrukt voorts het belang van pleegzorg als zorgvorm. Pleegzorg boekt goede resultaten, en is bovendien goedkoop voor de overheid, wat twee evidente redenen zijn om erin te investeren. In de mate van het mogelijke moeten zoveel mogelijk kandidaat-pleegouders gezocht worden.

De manier waarop welzijn evolueert staat niet altijd in harmonie met de conceptnota. Hulpverlening wordt steeds vaker opgezet vanuit de hulpbehoevende persoon. Dat uit zich in de sector van personen met een handicap bijvoorbeeld in meer persoonsvolgende zorg, die per definitie integrale zorg is. De persoon wordt in zijn totaliteit benaderd en niet langer sectoraal. Een specifiek decreet voor pleegzorg benadert de zaken sectoraal.

Het Pleegzorgdecreet zal beide benaderingen omvatten. Op zich is de spreker een Pleegzorgdecreet genegen, mits het niet vervalt in het oude sectorale en aanbodsgerichte denken. In dat verband vraagt hij bijzondere aandacht voor pleegzorg voor volwassen personen met een handicap. De sector van personen met een handicap kent een continuüm van zorgvormen dat afhankelijk van de noden en de wensen van de betrokkene, evolueert van volledig zelfstandig tot sterk ondersteund leven. Als beslist wordt volwassen personen met een handicap onder het Pleegzorgdecreet te laten vallen, wordt het Pleegzorgdecreet een sectorgericht decreet. De heer *Bart Caron* pleit ervoor deze groep buiten het toekomstige decreet te laten. Zulks belet niet dat binnen de VAPH-sector gezocht moet worden naar dwarsverbanden met bepaalde zorgvormen binnen het continuüm. Hij nodigt de indieners van de conceptnota uit goed na te denken over een mogelijke combinatie van de persoonsvolgende aanpak binnen de VAPH-sector en het specifieke karakter van pleegzorg.

De federale regeerverklaring stelt de overheveling van de psychiatrische pleegzorg in het vooruitzicht. De heer *Bart Caron* pleit voor een onbevangen aanpak van de psychiatrische pleegzorg. Het is vooral belangrijk dat de toekomstige regelgeving de eigenheid van de psychiatrische pleegzorg garandeert.

De spreker is gewonnen voor schaalvergroting van de pleegzorgdiensten, zonder daarbij de provinciale schaal als enige oplossing naar voren te schuiven. De schaalvergroting moet de vereiste intersectorale werking garanderen en alle facetten omvatten. De heer *Bart Caron* is tevreden dat de discussie over de schaalvergroting de zuilen overstijgt en zoekt naar een omvattende benadering.

De pleegouders verdienen een sterkere (rechts)positie. Het Pleegzorgdecreet moet aandacht opbrengen voor hun specifieke positie en rol. De nakende overheveling van enkele andere elementen uit de bijzondere jeugdzorg biedt die mogelijkheid. De waardering voor hun inspanning moet blijken uit de waardering voor hun mening. Pleegouders verdienen meer inspraak in zorgtraject en in beleidsoverleg. Ten slotte dient werk gemaakt van meer inspraak voor de pleegkinderen. Als het belang van het kind vooropstaat, moeten ook de hulpverleners naar de kinderen luisteren.

De heer *Bart Caron* deelt de mening van de voorgaande sprekers over de 0 tot 6-jarigen. Voorts wil hij een rechtstreekse toegang tot de pleegzorg. Ten slotte moet zelfs een sectoraal decreet de combinatie tussen hulpverleningsvormen maximaal mogelijk maken. Omdat het belang van het kind vooropstaat, moet de regelgeving voldoende openheid aan de dag leggen.

Mevrouw *Helga Stevens* zegt dat pleegzorg met zijn talrijke versnipperde initiatieven behoefte heeft aan afstemming en stroomlijning. Tegelijk vraagt ze aandacht voor de specifieke noden en de eigenheid van alle betrokkenen.

Er is een nieuw basisdecreet nodig en N-VA zal daar – met het regeerakkoord in het achterhoofd – kritisch, loyaal en constructief aan meewerken. Dit basisdecreet moet in de eerste plaats oog hebben voor kwaliteit. De kwaliteit is goed, maar kan onder meer op organisatorisch vlak beter. Bij gebrek aan een pasklare standaardoplossing voor iedereen, is voorts flexibiliteit belangrijk. Er is een sokkel nodig zodat rekening kan worden gehouden met de eigenheid van iedereen die baat heeft bij pleegzorg. Men mag daarnaast niet uit het oog verliezen dat pleegzorg werkt met vrijwilligers. Die groep van vrijwilligers kan altijd groter. Vrijwilligheid en professionaliteit moeten elkaar in evenwicht houden. Tegen die achtergrond moet werk worden gemaakt van een beter statuut voor de pleegzorger. Een beter statuut heeft financiële implicaties waarover onderhandeld zal moeten worden met de federale overheid. N-VA rekent daarvoor op de Vlaamse meerderheidspartijen die ook deel uitmaken van de Federale Regering, maar is tegelijk bereid deze discussie te ondersteunen en te voeren. Hetzelfde geldt voor de discussie over pleegzorgverlof.

Voor jonge kinderen die in een problematische opvoedingssituatie leven, moet pleegzorg het allereerste alternatief zijn als ze niet langer bij de natuurlijke ouders kunnen wonen. Dit is een belangrijk onderdeel van de bijzondere jeugdzorg. Toch moet in de mate van het mogelijke de eigenheid, de achtergrond en de omgeving van het kind in rekening worden gebracht. Daarnaast moet de ondersteuning van het pleeggezin voldoende uitgebouwd worden zodat zij hun taak volledig kunnen vervullen in het belang van het pleegkind.

Voor kinderen tot zes jaar wordt pleegzorg beschouwd als de eerste te onderzoeken hulpverleningsvorm. Mevrouw *Helga Stevens* vraagt zich af waarom dat niet kan voor kinderen ouder dan zes jaar. De vraag welke ondersteuningsvorm aangewezen is, moet beantwoord worden in het belang van het kind. Dergelijke individuele afweging veronderstelt expertise. In die context is het belangrijk werk te maken van een kettingbenadering, die de veiligheid van het kind garandeert. Ook wanneer een dossier van dienst verandert, moet er steeds een aanspreekpunt en een verantwoordelijke zijn.

Pleegzorg is geen exclusieve hulpverleningsvorm. Wie pleegzorg aanbiedt, moet toestemming krijgen om deze hulpverlening met andere ondersteuning te combineren. Op die manier vergroot de kans dat kinderen met bijkomende problemen die baat hebben bij pleegzorg, ook een pleeggezin vinden. Omdat niet alle hulpverleningsvormen combineerbaar zijn, moeten op basis van gezond verstand keuzes gemaakt worden. De regels zijn duidelijk maar moeten flexibel toepasbaar zijn. In de mate van het mogelijke moeten tussenschotten weggewerkt worden. De situatie van volwassenen met een handicap of met psychiatrische problemen is niet gelijk aan die van kinderen. Behoeften evolueren met ouder te worden, en om die reden moet in overleg met de betrokkene gezocht worden naar de aangewezen hulpverlening. De behoeften van de persoon die hulpverlening vraagt, moeten het uitgangspunt zijn.

De N-VA twijfelt of een provinciale organisatie van de pleegzorgdiensten de meest optimale organisatie is. Mevrouw *Helga Stevens* is bereid daarover na te denken, mits kwaliteit en pluraliteit gewaarborgd blijven.

Mevrouw *Else De Wachter* zegt dat de conceptnota het debat over pleegzorg heeft geopend. Na deze eerste fase wordt het zaak om tot een decreetgevend initiatief te komen.

Tijdens de werkzaamheden van de Commissie Jeugdzorg is meermaals op het belang van pleegzorg gewezen. Pleegzorg is belangrijk voor de jongste kinderen, maar door een

gebrek aan eensgezindheid over de leeftijdsgrens moeten alle dossiers individueel beoordeeld worden. Voor een kind zijn stabiliteit en continuïteit essentieel. De regelgeving zal tegelijk voldoende flexibel moeten zijn om combinatie met andere hulpverlening mogelijk te maken. Het is de verantwoordelijkheid van het beleid om het volledige gezin (pleegouders, pleegkinderen en eigen kinderen) te versterken. De betrokkenheid van de pleegouders is belangrijk, maar het is geen eenvoudige opdracht om daarin tot een evenwicht te komen. In een aantal gevallen zal men de verantwoordelijkheid moeten nemen om bepaalde contacten terug te schroeven zodat het pleegkind voldoende ruimte krijgt.

De spreekster schaart zich achter een aantal denkpistes uit de conceptnota. Enkele andere opties wil ze echter nog uitbreiden of uitklaren. Ze engageert zich om haar politieke verantwoordelijkheid te nemen, maar wil tegelijk geen loze beloftes maken. Pleegzorg is niet het enig zaligmakende antwoord, maar wel een belangrijke hulpverleningsvorm die bijdraagt aan de ontplooiing van het kind.

De meerwaarde van pleegzorg moet erin bestaan dat het de beste oplossing is voor alle betrokkenen. Pleegouders moeten volwaardige partners zijn. De impact van pleegzorg op ouders en pleegouders is niet te onderschatten, en precies daarom verdienen alle betrokkenen zekerheid.

Het is belangrijk dat de onzekerheid over het statuut van de pleegouder – dat ook een federale bevoegdheid is – wordt weggewerkt. Mevrouw Else De Wachter heeft niet de indruk dat pleegouders in de eerste plaats bezorgd zijn over het financiële. Ze willen een volwaardige partner zijn en zekerheid.

Het toekomstige decreet moet crisispleegzorg op een eenvoudiger manier garanderen. Netwerktoppleegzorg is cruciaal en neemt een groot aandeel voor zijn rekening. Het statuut en de rechtswaarde van een netwerkpleeggezin moet worden uitgeklaard. Nogal wat netwerkpleeggezinnen zitten zelf in een precarie situatie.

Pleegouders verdienen naast een kostendekkende vergoeding, ook volwaardige inspraak. Aangezien continuïteit en stabiliteit belangrijk zijn voor het kind, moet na afloop van pleegzorg voor nazorg gezorgd worden, zowel voor het pleegkind als voor de pleegouders. In de praktijk doen zich immers situaties voor die niet altijd in het belang van het kind zijn. De belangrijkste reden daarvoor is de onvoldoende uitgebouwde nazorg.

Sensibilisering is niet alleen belangrijk om meer pleegouders te bereiken, maar ook in het belang van alle hulpverleners en van het onderwijs. Mevrouw Else De Wachter dringt er ook op aan het pleegzorgverlof niet uit het oog te verliezen.

De plaats van pleegzorg voor volwassenen met een handicap blijft onduidelijk. Deze vorm van hulpverlening is belangrijk. De vraag is of dit geregeld moet worden in het toekomstige decreet. Pleegzorg voor volwassenen met een handicap voldoet aan andere behoeften dan pleegzorg voor kinderen, en speelt zich in een andere omgeving af. Mevrouw Else De Wachter wil samen met de volledige sector zoeken naar de meest aangewezen oplossing.

Mevrouw *Katrien Schryvers* geeft toe dat nog heel wat discussiepunten nader onderzoek vergen. Ze hoedt zich voor uitspraken omdat het zaak zal zijn samen te zoeken naar de best mogelijke oplossing. Ten aanzien van mevrouw Van der Borgh, die vragen stelde over de toekomstige subsidiëring en vertegenwoordiging van de pleegzorgdiensten, antwoordt ze dat iedereen het erover eens is dat schaalvergroting aangewezen is. Er is evenwel nog onduidelijkheid over de aangewezen aanpak.

Voor CD&V is pleegzorg heel belangrijk omdat elk kind er baat bij heeft op te groeien in de geborgenheid van een gezin. Als kinderen jonger dan drie jaar hulp nodig hebben, moet in de eerste plaats naar een oplossing gezocht worden in een gezinscontext. Dat pleegzorg

goedkoop is, is voor CD&V geen reden om pleegzorg als eerste te overwegen hulpverleningsvorm te beschouwen.

Pleegzorg als eerste te overwegen hulpverleningsvorm beschouwen, betekent niet dat de verwijzers verplicht zijn pleegzorg aan te bieden. In een aantal gevallen zal pleegzorg niet in het belang van het kind zijn.

Pleegzorg moet op de best mogelijke manier georganiseerd worden, maar de spreekster hoedt zich voor de professionalisering van pleegzorg. Het is belangrijk dat kinderen in een normaal gezin opgroeien. Pleeggezinnen hoeven geen ‘supergezinnen’ te zijn, maar moeten wel voldoen aan een minimumstandaard. Tijdens een screening moet bijvoorbeeld worden onderzocht of de draagkracht van het kandidaat-pleeggezin voldoende groot is. Netwerk-pleegzorg verschilt weliswaar van bestandspleegzorg, maar ook voor dit soort pleegzorg wil de spreekster een aantal elementaire veiligheidsmechanismes.

Mevrouw *Vera Van der Borgh*t benadrukt het belang van een goede screening, maar verzet zich tegen zware onderzoeken.

Mevrouw *Marijke Dillen* drukt de hoop uit dat bij het opstellen van het voorstel van decreet rekening wordt gehouden met de opmerkingen gemaakt tijdens de hoorzittingen. Ze dringt erop aan met de nodige spoed werk te maken van een voorstel van decreet.

Mevrouw *Katrien Schryvers* antwoordt dat reeds een aantal stappen gezet zijn. Een nieuwe decretale regelgeving voor pleegzorg is behoorlijk omvattend. Het Pleegzorgdecreet zal bijvoorbeeld impact hebben op talrijke andere decreten. Het is de bedoeling het voorstel van decreet in het voorjaar van 2012 in te dienen. Ze hoopt dat het nog voor het zomerreces goedgekeurd kan worden.

De heer *Tom Dehaene* antwoordt dat de commissie in 2012 heel wat voorstellen en ontwerpen van decreet zal moeten behandelen. Dat rekening wordt gehouden met alle opmerkingen, vindt hij een evidentie. Een conceptnota moet een aantal vragen oproepen en mogelijke oplossingen aanbieden. Aan de hand van de reacties wordt werk gemaakt van nieuwe regelgeving. De leeftijdsgrens is een van de zaken die nader bepaald moet worden in het voorstel van decreet. Er is enerzijds de leeftijdsgrens van nul tot zes jaar, maar anderzijds ook de grens van 18 of 21 jaar. Daarnaast zijn talrijke bedenkingen geformuleerd bij de provinciale organisatie van de pleegzorgdiensten, de rechtstreekse toegankelijkheid en de matching. Er zal ook rekening moeten worden gehouden met de behoeften van alle betrokken partijen: ouders, pleegouders, pleegkinderen en eigen kinderen van de pleegouders.

Mevrouw *Helga Stevens* zegt dat pleegzorg vrijwillig moet blijven, maar een uniforme aanpak veronderstelt duidelijke afspraken. Er moet worden gezocht naar een evenwicht tussen vrijwilligheid en engagement aan de ene kant, en professionalisering aan de andere kant. Het zijn vooral de pleegzorgdiensten die bijvoorbeeld op het vlak van ondersteuning zullen moeten professionaliseren. De professionalisering van de pleegouders moet zich uiten in hun verhouding tot de natuurlijke ouders van het pleegkind.

Tom DEHAENE,
voorzitter

Marijke DILLEN
Else DE WACHTER,
verslaggevers